

Lesing, skriving (og muntlighet) i en digital kontekst

Cathrine Krogh

Førstelektor

Institutt for språk og litteratur

Fakultet for humaniora, utdannings- og idrettsvitenskap

Presentasjon

- Hvem er vi?
- Hvorfor er i her?
- Utvikling på egen skole?

Nettverk 3 ungdomstrinn

Å kunne lese og skrive er å bruke språket på en rekke livsområder. Dette er også viktige ferdigheter for utviklingen av elevenes identitet og sosiale relasjoner, og for å kunne delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv. Inkludert i fokuset er lesing på digitale og analoge flater, og skriving med digitale verktøy. Det arbeides med å utvikle kvalitet i arbeidet med underveisvurderinger.

Plan for dagen:

- 9.00 Innledning og presentasjon
- 9.15 Lesing på digitale og analoge flater, del 1
- 10.00 Pause
- 10.15 Lesing på digitale og analoge flater, del 1, forts.
- 11.30 Lunsj
- 12.30 Lesing på digitale og analoge flater, del 2 (kortversjon)
- 13.00 Skrivning (med digitale verktøy): forventningsavklaring
- 13.30 Underveisvurderinger: forventningsavklaring
- 14.00 Pause
- 14.15 Veien videre?

Lesing på analoge og digitale flater, del 1

Læremidler

Sammenheng mellom format og leseforståelse

Kritisk literacy

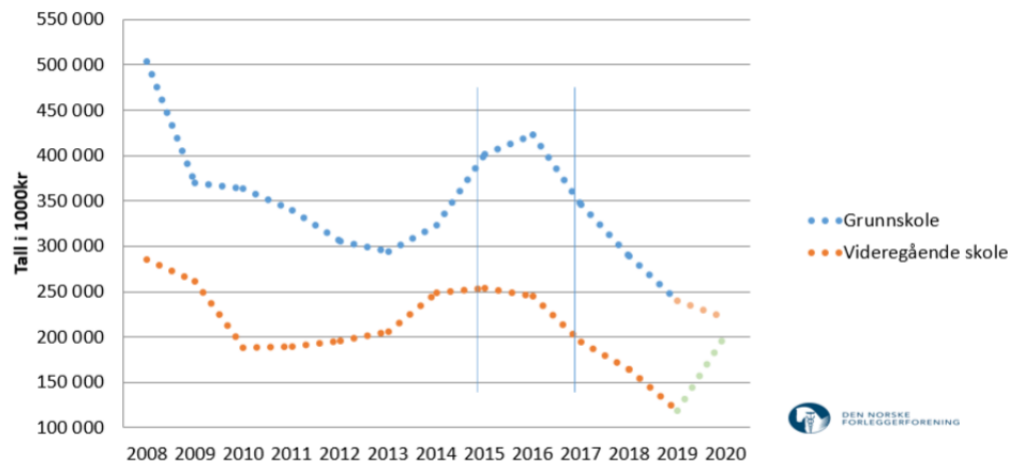
Læremidler i skolen

- Læremidlene styrer i stor grad hva som skjer i klasserommet (Skjelbred, 2019)
- Vi trenger et bevisst forhold til hvilke læremidler vi tar med inn i rommet
 - VIKTIG å opprettholde et skille mellom tekster som opprinnelig er intendert for læring og alle andre tekster
 - Andre tekster kan være intendert for læring når læreren har tatt dem inn i klasserommet (didaktifisering), men de ble i utgangspunktet laget med andre formål

	LÆREMIDLER			
	HJELPEMIDLER		SKOLENS TEKSTER	
	Verktøy	Gjenstander	Primære/intenderte skoletekster	Sekundære/benyttede skoletekster
Eksempler	Skriveredskaper, filmapparat, nettbrett	Konkretiseringsmaterieell, f.eks. utstoppa dyr, kart	Lærebøker, læringsspill	Romaner, aviser, statistikk

Hva slags læremidler blir brukt i skolen?

Omsetning av papirbaserte læremidler 2008-2020

UiO : **FIKS** - Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen

Kilde: Gilje, Ø. (2021)

Sammenheng mellom leseformat og -forståelse

- Metaanalyse av studier I 2000-2017 (tilsammen 171,055 deltakere) som sammenlikner lesing av sammenliknbare tekster på papir og digitale verktøy.
 - Funnt: Papir gir bedre utbytte enn digitale flater.
 - Særlig signifikant: “(1) time frame: the paper-based reading advantage increased in time-constrained reading compared to self-paced reading; (2) text genre: the paper-based reading advantage was consistent across studies using informational texts, or a mix of informational and narrative texts, but not on those using only narrative texts; (3) publication year: the advantage of paper-based reading increased over the years.” (Delgado et al., 2018)

Didaktiske implikasjoner

- Særlig viktig med papir når:
 - Vi ikke har ubegrenset tid til å forstå det vi leser
 - Tekstene er lange og vanskelige, og særlig saktekster (men få studier med kun narrative tekster)
 - Jo yngre leseren er
- Gode verbaltekstlige lesestrategier tilegnes på papir og skal derfor prioriteres til kyndig lesekompetanse er godt etablert
- Gode verbaltekstlige lesestrategier på digitale flater er de samme, men dette trengs det mange påminnelser om, for:
 - Underholdningslesinga er skrolling og forbundet med belønning (og det smitter)
- Lesestrategier i møte med for eksempel multimodale tekster kommer vi til i del 2

«Digital teknologi i klasserommet – noen sentrale utfordringer» (Blikstad-Balas, 2019)

Innledende premiss for artikkelen:

- Digitalisering/tilgjengelig teknologi i seg selv er ikke læringsfremmende
- Vi må ut av diskusjonen om verktøy og inn i den om undervisning og fag
- Studier bekrefter stadig at det er hva læreren gjør og hvordan som er helt avgjørende for læringsutbytte, og at det er måten teknologien blir brukt på, som avgjør om den bidrar til faglig forståelse

Artikkelen handler i hovedsak om tre utfordringer og forslag til løsninger

Utfordring 1: Teknologien blir ikke i tilstrekkelig grad tatt i bruk

- Monitor-undersøkelse 2016: 77% av elevene på 7.trinn rapporterte om inntil tre timer i uka i bruk av maskinvare.
- LISA-studien viser samme tendens i ungdomsskolen i 2014/15, og at teknologien forsterker eksisterende undervisningsformer (lærerens monolog via .ppt og elevens individuelle skriving på maskin).
- Teknologi i seg selv forandrer eller forbedrer intet. Læreren er viktigere enn noensinne.

Utfordring 2: Tilgjengelig teknologi blir ikke brukt til faglige formål

- En rekke studier peker på utenomfaglig bruk som trussel mot læring
 - Likevel: ikke glemme at det utenomfaglige alltid har gitt en spenning i klasserommet
- SMIL-studien (2013) bekrefter internasjonale studier og viser at mye av tida digital teknologi blir brukt i klasserommet blir saset bort/er ikke er faglig relevant
 - Hver fjerde elev og lærer sier at dette gjelder over halvparten av timene
 - Elever og lærere er også enige om at læringsutbytte hadde vært større uten tilgang til sosiale medier
- Elevene forbinder digital teknologi med underholdning og fritidssysler, ikke læring, og mange trenger hjelp til å bruke teknologien til nettopp læring
- Teknologien bidrar til å gjøre klasserommet mer individorientert
 - Forskningen viser at elevene selv bestemmer hva de bruker Internett-tilgangen til, mange sliter med å velge fag, og det gjelder spesielt i helklasseundervisning.
 - Dette setter også skolen som fellesarena under press, noe som igjen «vil forsterke betydningen av hjemmebakgrunn» og kreve at elevene er gode på selvregulering.

Utfordring 3: elever trenger økt evne til kildevurdering

- En vesentlig del av digital kompetanse er å kunne vurdere tekster
- *Kritisk literacy*: «å kunne møte tekster med motstand og kritikk, og å kunne gjenkjenne underliggende holdninger, motiver og ideologier. Videre innebærer kritisk literacy å være i stand til å stille spørsmål ved hvem sin versjon av kulturelle, historiske og samtidsforhold som blir ansett og fremstilt som offisielle sannheter»
- Relevansvurderinger: disse er gjort i ei lærebok/didaktisk læremiddel, men ikke i de fleste nett-tekster. Det er ekstra vanskelig å gjøre slike vurderinger når man ikke kan stort om et emne
- Studier viser at elever generelt har en naiv oppfatning og ikke stiller de rette spørsmålene til tekstens egnethet eller troverdighet
- De sliter også med å skille nyhetsaker, reklame og lite troverdige innlegg på internett

Løsninger?

Jo, slå sammen de to første utfordringene

- Bruke teknologien mer for å bidra til at elevene i mindre grad bruker teknologien utenomfaglig.
- Derfor en viktig oppgave: etablere fagrelevant bruk.
- Hvordan? Bruke rammeverket. Hvert fag inneholder en tekst om hva som ligger i grunnleggende digital kompetanse.
- I tillegg: det å la mobilen ligge eller ikke surfe er også en digital ferdighet som trengs i arbeids- og hverdagslivet. Læreren må etablere en forventning om bruk, og selv bidra til mer faglig og målrettet bruk

Løsning på tredje utfordring

- Når det kommer til elevens kildevurdering, må lærer legge til rette for:
 - vurdering av **hvem** som har skrevet tekster, hva slags **motiver** avsenderen kan ha, hva vedkommende kan ønske å **oppnå** med teksten, hva slags info som ev. holdes tilbake osv.
 - gi elever erfaring med å lese motstridende tekster grundig og diskutere dem
 - gi elever erfaring i å skille informasjon og argumentasjon (dette er vanskelig for mange)
 - gi bevissthet om at kilder de velger øker deres egen troverdighet (og kompetanse)
 - viser til [Medietilsynet](#) og faktisk.no her

Nettverket jobber: digitale ferdigheter og kritisk literacy

- Bruk [planleggingsverktøyet](#) til Udir til å finne/samle/lage notater på:
 - Teksten som omtaler grunnleggende digitale ferdigheter i faget
 - Hvilke kompetansemål etter 10. trinn som spesifiserer dette nærmere
 - Av disse kompetansemålene, plukk ut de som (også) angår kritisk literacy
- Refleksjon:
 - Hvilke konkrete tilnærminger har vi på ulike trinn til det vi har identifisert som kritisk literacy på læreplanen? Sett ord på god praksis!
 - Kan vi gjøre noe mer i klasserommet for å styrke kritisk literacy, og eventuelt hva? Er dette noe vi kunne tenke oss å ta med til utprøving på egen skole/jobbe mer med?

Lesing på analoge og digitale flater, del 2

(Multimodale) fagtekster og hvordan elever leser dem
Didaktisk tilnærming til multimodal kritisk literacy

Multimodale lesestrategier: bakgrunn

- Elever er vant til multimodale tekster, men den kompetansen er ikke nødvendigvis overførbar til arbeidet med skolens fagtekster
 - Fordi: Lærebokas bilder inneholder mye dokumentasjon av tekst, i motsetning til fagbøker laget for fritidslesing, som er særlig tilpasset det relasjonelle; oppmerksomhetssignaler som spektakulære fargebilder og layout som fanger interesse
- Valg av lesestrategi avhenger av tekst *og* situasjonskontekst
 - I skolesituasjon er målet å finne svar på spørsmål (svarjakt) eller lære stoffet, noe som påvirker hvordan eleven forholder seg til det multimodale
 - Elever på 4. og 5. trinn oppgir at det er verbaltekst som formidler mest fullstendig informasjon og at bilder ikke er viktige når de har lært seg å lese (Løvland, 2012)
 - Derfor kan de overse illustrasjoner og samspill mellom dem og verbaltekst
 - Dersom ikke læreren åpner/vektlegger multimodaliteten og inviterer til meddiktning/tolkning av eks bilder, vil også elevene neglisjere det

Bilder i lærebøker: fagtradisjoner (Løvland, 2015)

- At illustrasjoner brukes til å dokumentere verbaltekst er spesielt tydelig i naturfag
 - å vise universelle trekk + komprimere og forenkle prosesser for å hjelpe forståelse (modeller): Her må eleven skape forståelse via abstraksjoner, og vi må vi hjelpe med å knytte dette til erfaringer elevene har
- I historiefaget er kan fotografier dokumentere forhold bakover i tid
 - hjelp til å forestille seg noe langt unna elevenes hverdag, som barnearbeid i Norge
 - tidsriktige tegninger/malerier brukes gjerne for å vise fram eldre tider
- Samfunnsfag formidler i større grad subjektiv sannhet og illustrasjonene her kan bli mer spesifikke/en av flere stemmer
 - Sammensatt mening og tydeligere arbeidsdeling i formidling av holdninger og verdier
 - Bilder har større tolkningsrom, men da må eleven settes i stand til å tolke

Multimodal kohesjon (sammenheng, lim)

- Ulike former: rytme, komposisjon, informasjonslenking (og dialog), (van Leuwen)
- Rytmask/systematisk utheving av tekstdeler
 - eks. kap.start, oppgaveoverskrifter, bilder osv, gir veiledning i leseprosessen ved samtidig å gi pauser og markere informasjonstopper.
- Komposisjon: romlig organisering: balanse/ubalanse gjennom plassering, sentralisering, og viktig for valg av lesestrategi: komposisjon kan invitere til
 - konsentrert lesing av verbaltekst eller
 - via en lesesti, veksle mellom å lese ulike modaliteter i sammenhenger.
 - Begge strategier må uansett modelleres
- Informasjonslenking: *utdyping*: spesifisere eller fortolke - og *utviding*: gjenfortelle, kontrastere eller avløse hverandre
 - Utdyping begrenser meningspotensial, mens utviding gjør det større
 - Gjenfortelling kan være både utvidende og utdypende, og det er som oftest det eller utdyping det er mest av i lærebøker
 - (og som sagt, mer spesifisering i naturfagene og fortolkende i samfunnsfagene)

Didaktiske konsekvenser

- Verbaltekst blir sett som egentlig tekst, men andre modaliteter kan formidle vesentlig informasjon, og mye mening skapes gjennom samspill mellom modaliteter. *Denne helheten er utgangspunktet for lesestrategi vi velger når vi/elevene leser.*
 - Utvikling av tekstkompetanse: bildebok-kompetansen fra førskolen bør vi få barnet til å vedlikeholde gjennom skoletida, etter hvert vil barnet bli utfordret til å tolke mer abstrakte og flertydige bilder
 - Elever må ha hjelp til å utnytte særlig illustrasjoner og samspill i multimodale fagtekster
 - Eks: modellering av lesesti
 - Kunnskap om kohesjonsmekanismer og ulike modalitetenes muligheter og begrensninger

Kritisk literacy i klasserommet (Veum og Skovholt, 2020)

- Utgangspunkt: et langt mer komplekst tekstsamfunn omgir oss, dvs. elevene, enn før. Flere tekster og uklare grenser mellom
 - falske og troverdige nyheter
 - kommersielle og informative tekster
- Dette krever kritisk bevissthet, noe vi alltid har drevet med, men som er forsterket i LK20
- Kritlit er mer enn kritisk kildevurdering! Også innsikt i hvordan språk konstruerer/framstiller virkelighet og hvordan en selv kan avdekke og vurdere dette, gjennom spørsmål som:
 - Hva er sant/hvordan blir det fremstilt her?
 - Hvem fremstiller det slik og hvilke interesser tjener denne fremstillingen?
- Mål: gi elever anledning til å stille spørsmål, analysere, yte motstand og handle. Handler i stort om demokratisk deltakelse.

Lesedidaktisk utdyping: Kritisk literacy

- Astrid Roe (2018) «Å lese kritisk»
- Tar utgangspunkt i funn fra nasjonale prøver
- Viser behov for vektlegging av kritisk tilnærming til tekst

- Kritisk lesning handler om å stille gode og relevante spørsmål til tekster
 - Derfor må en vite HVORDAN en gjør det
 - De spørsmålene elevene vanligvis får fra læreren i tilknytning til lesing av tekster, påvirker måten de leser nye tekster på

En kritisk leser

- Har sjangerkunnskap og fagkunnskap om tema (mao: erfarne lesere)
- Tar ikke tekstens innhold eller uttrykksmåter for gitt: Gir teksten motstand
- Kan stille sentrale spørsmål i jakt på informasjon
 - Troverdig og relevant vinkling eller innhold?
 - Hvem er egentlig avsender og hva er hensikten med teksten?
- Forstår ulike argumenter
 - reflekterer over info som står i motsetning til det en forventer
 - vurdere ulike kilder opp mot hverandre og ny info opp mot det en vet fra før
 - forstår underteksten
- Forstår utgangspunktet for kritisk literacy
 - enhver tekst er én forfatters perspektiv, dvs. én versjon av virkeligheten
 - kunne innta forfatterens posisjon (Janks 2010), men også vurdere om premisser er gyldig
 - Macken-Horarik (1998): gjenkjenne og gi motstand til framstillingsmåter i tekst. De er skrevet med en hensikt og leseren må ikke følge lese måten forfatteren har lagt opp til

Kritisk tilnærming til tekster i skolekontekst

- Elever oppfatter gjerne disse som autoriteter
 - Må tørre å utfordre
 - Må ut av «skolebobla» som gjerne styrer mot å prioritere verbalteksten
- Nasjonale prøver etter 8. trinn
 - 34% identifiserte hovedhensikt i en reklametekst

(samme tendens i skriftlig eksamen etter 10.klasse og VG3)

(Poenget med å gnåle mer om kritlit☺:)

Å lese sammensatte tekster kritisk

- Reklame er en sjanger som inviterer til kritisk lesing
 - skal påvirke selv om de gir uttrykk for å ha en annen agenda, og pakker gjerne hensikten inn i humor og fortellinger
- **Kritisk spørsmål: hvilken modalitet ønsker avsender at vi tillegger størst vekt?**
- En sammensatt reklametekst er aldri tilfeldig sammensatt. Teksttypen krever kritisk vurdering av hvordan info blir fordelt mellom de ulike uttrykksmåtene.
 - Ulike uttrykksformer kan dempe eller forsterke hverandres innhold.
 - Hver modalitet har muligheter og begrensninger for hva den kan uttrykke
 - Verdi- og informasjonsformidlingen i verbaltekstens muligheter kan for eksempel virke for direkte på leseren, og bildene spiller ofte en annen og større rolle enn de vil gjøre i en lærebok

**Kritisk spørsmål:
hvilken modalitet
ønsker avsender
at vi tillegger
størst vekt?**

Didaktisk inngang

På jakt etter tekstens agenda, en øvelse i å avsløre hensikt i tekst

- Forberedelser: Finn ulike reklametekster til elevene og forklarer forskjellen på åpen og skjult agenda
 - Øvelsen: Gruppeinndeling og ulike reklametekster til gruppene, som jobber med disse spørsmålene, som de deretter presenterer for hverandre:
 - Hvilke elementer er teksten satt sammen av? (hvilket ønsker de at vi tillegger mest vekt?)
 - Hvordan står de ulike elementene i forhold til hverandre?
 - Hva legger du først merke til når du ser teksten?
 - Beskriv hvilken info du får av de ulike uttryksformene: hva forteller verbalteksten deg, hva forteller bildet?
 - Hvorfor tror du tekstskaperne har valgt å fordele info på denne måten?
 - Hvor får du konkret info om produktet i reklamen?
- Formuler tekstens åpne agenda
- Formuler tekstens skjulte agenda (ofte også hovedhensikt)

Jonas Gahr Støre ✓

205 k følgere • Følger 9

Følg

Registrer deg

Innlegg Om Omtaler Følgere Bilder Videoer Flere ▾

Presentasjon

Statsminister

Side · Politiker

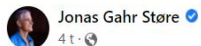
twitter.com/jonagahrstore

Bilder

Se alle bilder

Innlegg

Filtre

Jonas Gahr Støre ✓

4 t · 🌐

Læhkoeh biejjine!
Vuorbbe biejjijn!
Lihkku beivviin!
Gratulerer med dagen!

Erna Solberg ✓

279 k følgere • Følger 22

Følg

Registrer deg

Innlegg Om Omtaler Følgere Bilder Videoer Flere ▾

Presentasjon

Partileder i Høyre. Jobber for et samfunn med muligheter for alle.

Side · Politiker

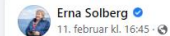
erna.no

Bilder

Se alle bilder

Innlegg

Filtre

Erna Solberg ✓

11. februar kl. 16:45 · 🌐

Endelig fredag! Denne uken har havind stått på dagsorden, og jeg må innrømme at jeg ble skuffet over Støre-regjeringens planer. De nedskalerer og skyver på det som kunne blitt et industrietvyr for Norge. Det jeg derimot ikke er skuffet over, er innsatsen fra våre flinke OL-utøvere! Jeg ønsker dere alle en god helg - enten dere skal se OL eller gjøre noe annet hyggelig 😊

Hvordan kan vi jobbe med tekster som dette?

Didaktisk inngang

Kritisk lesning av nyhetssaker som tar utgangspunkt i forskningssaker

- Bakgrunn: 1 av 3 elever i 10-klasse klarte å vurdere helseinfo kritisk ved å gjengi helsepåstanden og vurdere påliteligheten (FHI 2015-6)
- Gode spørsmål til slike saker (f.eks. fra *Aftenposten Junior*):
 - Hvordan har forskerne kommet fram til resultatene som blir referert?
 - Har journalisten konstruert en årsakssammenheng?
 - Selv om to variabler samvarierer, vil det ikke si at det er en kausal sammenheng
 - Er det noe teksten ikke forteller?
 - Eks: faktorer utenfor studien som sannsynligvis har påvirket resultatene
 - Bruker de ekspertargument?
 - Hva kan tale imot oppfatningen som blir presentert?

Nettverket jobber: sammensatte tekster og kritisk literacy

- I forrige bolk satte dere ord på god praksis for å styrke kritisk literacy.
- Gjør det samme når det er snakk om hvordan vedlikeholde bildekompetansen, så elevene blir faglig utfordret til å tolke stadig mer abstrakte og flertydige bilder
 - OG hvordan det å jobbe med kritisk tilnærming til tekst kan være en nøkkel til dette
- Er dette fortsatt noe vi (ikke) kan tenke oss ta med til utprøving på egen skole/jobbe mer med til neste gang?

Nettverket oppsummerer

- Er lesing på digitale flater noe vi skal jobbe videre med?
 - I så fall: kritisk lesing av sammensatte tekster?
 - I så fall: hvordan?

 - (Eller: kritisk kildevurdering eller lesing av multiple tekster?)
 - (I så fall: kommer vi tilbake til mot slutten av dagen)

Skriving med digitale verktøy

Skriving i norskfaget på ungdomsskolen, oppsummert (LISA-studien)

- «De lengre skriveforløpene vi har sett, er dermed helt i tråd med skriveforskningens anbefalinger og et av områdene der lærerne klart utmerker seg i denne studien».
 - Forskerne kommenterer at det er bra at det brukes tid på skolen til skriving.
- Forbedringspotensial: situasjonene der skriving tas for gitt: «Elever (...) trenger veiledning også når de skal skrive korte fagtekster: Hva skiller gode notater fra mindre gode notater?» (ibid.)
 - sjelden føringer eller klart formål ved notater og loggskriving

(Blikstad-Balas og Roe, 2020, s. 66)

Skriving med digitale verktøy

- Formål viktigere enn verktøy?
- Uansett: her trenger jeg en forventningsavklaring 😊
- Er dette noe nettverket ønsker å jobbe videre med, og i så fall hvordan?

...arbeidet med underveisvurderinger

Læreplanen om underveisvurdering

Elevene viser og utvikler kompetanse i norsk på 8., 9. og 10. trinn når de

- leser kortere og lengre tekster i ulike sjangre, utforsker tekstenes kontekster og reflekterer over hvordan konteksten påvirker teksttolkningen
- bruker fagspråk, argumenterer, reflekterer og eksperimenterer i muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål
- bruker fagspråk i arbeid med å utforske og reflektere over språklig variasjon og i samtale om egne og andres tekster.

Læreren skal legge til rette for

- elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved å la elevene få bruke fantasien og oppleve at det å prøve seg fram er en del av det å lære
- at elevene utvikler utholdenhet i lesing av lengre tekster og i utforskende arbeid med faglige problemstillinger

Læreren og elevene skal være i dialog om utviklingen elevene viser i norsk muntlig og i skriftlig hovedmål og sidemål. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å videreutvikle kompetansen sin i faget.

Underveisvurdering

- I oppsummeringa av skrijving i norskfaget, ble det trukket fram at det både jobbes godt med prosess og veiledning/vurdering underveis i norske ungdomsskoler
- Stemmer det for dere? I så fall hvordan jobbe videre med det, hvis behov?
 - Samarbeide om gode framovermeldinger til konkrete elevtekster?
 - Kunnskap om hva slags underveisvurderinger som kan gi mer læring og ikke minst gjøre eleven i stand til å forbedre teksten?
- Kan det være vanskelig å få til god underveisvurdering av muntlig kompetanse?
 - Hvordan stimulere fagsnakk framfor hverdagssnakk?
 - Hvordan undervise i muntlighet?
 - Hvordan få alle med?

Veien videre?

—

Hva tar vi med til utprøving på egen skole?
Hvordan bruke nettverket mellom samlinger?
Behov for veiledning på den enkelte skole?

Vei videre: Overordna tema for neste samling?

Videre i spor herfra eller annen jobbing ifm. lesing, skriving (og muntlighet)?

- Hvordan legger vi til rette for leseutholdenhet?
- Hvordan redder vi leselysten i en hverdag av mål og vurdering?
- Hvordan støtter vi leseforståelse av multiple tekster?
- Hvordan tilrettelegger vi for lese- og skrivevansker?
- Hvordan samarbeider vi om vurdering av kompetanse?
- Hvordan jobber vi med lytte- og samtalekompetanse?
- Annet?
- Gruppene prioriterer og legger inn på Teams.

Kilder

Blikstad-Balas (2019). Digital teknologi i klasserommet – noen sentrale utfordringer. I T. A. Wølner, K. Kverndokken, M. Moe, & H. H. Siljan (Eds.), *101 digitale grep: En didaktikk for profesjonsfaglig digital kompetanse*. Fagbokforlaget (Landslaget for norskundervisning). s. 51-64

Delgado et al. (2018): «Don't throw away your printed books», [lenke](#)

Gilje, Ø. (2021): «På nye veier: læremidler og digitale verktøy fra kunnskapsløftet til fagfornyelsen», fagartikkel i *Norsk pedagogisk tidsskrift*, [lenke](#)

Gilje, Ø. (2021): «Digitale læremidler og verktøy – muligheter og utfordringer for elevens læring», foredrag på fagutvalgssamling i Norsk lektorlag, 28.10.2021

Løvland, A. (2012). Når barn leser fagbøker. I A.-M. Bjorvand & E. S. Tønnessen (Red.), *Den andre leseopplæringa: Utvikling av lesekompetanse hos barn og unge* (2. utg., s. 81–104). Universitetsforlaget.

Løvland, A. (2015). "Sammensatte fagtekster – en multimodal utfordring?" i: Maagerø og Tønnessen (red.) (2015). *Å lese i alle fag*. Universitetsforlaget. 119-141

Roe, Astrid (2018). «Å lese kritisk», i Roe, Andresen Ryen og Weyergang: *God leseopplæring med nasjonale prøver: om elevens leseutfordringer i et mangfold av tekster*

Skjelbred, D. (2019): *Skolens tekster – et utgangspunkt for læring*. Cappelen Damm, kap. 1: Hva er skolens tekster? s. 11- 23 + Kap 4: Hva kjennetegner skolens tekster? s. 81 – 127

Veum, A. og Skovholt, K. (2020): *Kritisk literacy i klasserommet*. Kap. 1 Kva er kritisk literacy?